Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 26 mars 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Konsumentkreditavtal – Direktiv 2008/48/EG – Artikel 3 g, artikel 10.2 och artikel 22.1– Harmoniseringsnivå – Begreppet ’kreditkostnad exklusive ränta’ – Direktiv 93/13/EEG – Artikel 1.2 – Oskäliga avtalsvillkor i konsumentavtal – Maximibelopp för samtliga kreditkostnader exklusive ränta – Avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter – Omfattas inte”

I mål C-779/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (distriktsdomstolen i Siemianowice Śląskie, Polen) genom beslut av den 9 november 2018, som inkom till domstolen den 12 december 2018, i målet

Mikrokasa SA,

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty

mot

XO,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (referent) och N. Jääskinen,

generaladvokat: G. Hogan,

justitiesekreterare: enhetschefen M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 13 november 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Mikrokasa SA, genom M. Kamiński, radca prawny,

– Polens regering, genom B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska och D. Lutostańska, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: polska.

– Europeiska kommissionen, genom G. Goddin, K. Herbout-Borczak, A. Szmytkowska och N. Ruiz García, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 19 december 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EUT L 95, 1993, s. 29) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, 2008, s. 66, och rättelser i EUT L 207, 2009, s. 14, EUT L 199, 2010, s. 40, EUT L 234, 2011, s. 46, och EUT L 36, 2015, s. 15).

2 Begäran har framställts i två mål, vilka har förenats av den hänskjutande domstolen, mellan Mikrokasa SA respektive Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty (nedan kallat Revenue) och XO. Målen rör betalningskrav avseende förfallna belopp inom ramen för två konsumentkreditavtal.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 93/13

3 I trettonde och tjugofjärde skälen i direktiv 93/13 anges följande:

”Sådana författningsföreskrifter hos medlemsstaterna som direkt eller indirekt reglerar villkoren för konsumentavtal antas inte innehålla oskäliga villkor. Därför förefaller det inte nödvändigt att villkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter och principer eller bestämmelser i internationella konventioner som medlemsstaterna eller gemenskapen har tillträtt underkastas bestämmelserna i detta direktiv. I det avseendet omfattar uttrycket ’bindande författningsföreskrifter’ i artikel 1.2 även regler som enligt lagstiftningen gäller mellan de avtalsslutande parterna om inget annat har avtalats.

…

Medlemsstaternas domstolar eller förvaltningsmyndigheter måste förfoga över lämpliga och effektiva medel för att förhindra fortsatt tillämpning av oskäliga villkor i konsumentavtal.”

4 I artikel 1 i detta direktiv föreskrivs följande:

”1. Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.

2. Avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter samt bestämmelser eller principer i internationella konventioner som medlemsstaterna eller gemenskapen har tillträtt, särskilt inom transportområdet, är inte underkastade bestämmelserna i detta direktiv.”

5 I artikel 3 i direktiv 93/13 anges under vilka förutsättningar ett villkor i ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument ska anses vara oskäligt.

6 I artikel 6.1 i detta direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

7 I artikel 7.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

Direktiv 2008/48

8 Skälen 7, 9, 19, 20 och 44 i direktiv 2008/48 har följande lydelse:

”(7) För att underlätta framväxten av en väl fungerande inre marknad för konsumentkrediter är det nödvändigt att föreskriva en harmoniserad ram på gemenskapsnivå på ett antal betydande områden. Med tanke på konsumentkreditmarknadens ständiga utveckling och den ökande rörligheten bland den europeiska befolkningen bör ett modernt regelverk för konsumentkrediter kunna skapas genom framtidsinriktade gemenskapsbestämmelser som kan anpassas efter kommande kreditformer och som ger medlemsstaterna den flexibilitet som krävs för genomförandet.

…

(9) Det krävs fullständig harmonisering för att kunna tillförsäkra alla konsumenter i gemenskapen ett högt och likvärdigt konsumentskydd som tillvaratar deras intressen och för att det ska skapas en verklig inre marknad….

…

(19) För att konsumenten ska kunna fatta ett välgrundat beslut bör denne innan avtalet ingås få tillräcklig information, som denne får ta med sig och begrunda, om villkor och kostnader för krediten samt om sina skyldigheter. För att säkerställa största möjliga öppenhet och jämförbarhet bör erbjudandena särskilt inbegripa uppgifter om den effektiva räntan för krediten, som bör beräknas på samma sätt inom hela gemenskapen….

(20) Konsumentens sammanlagda kreditkostnad bör omfatta alla kostnader, inklusive ränta, provision, skatter, avgifter till kreditförmedlare och andra avgifter som konsumenten måste betala i samband med kreditavtalet med undantag av notariatsavgifter. Kreditgivarens faktiska vetskap om kostnaderna bör bedömas objektivt med beaktande av kraven på god yrkessed.

…

(44) För att säkerställa öppenhet och stabilitet på marknaden, och i väntan på ytterligare harmonisering, bör medlemsstaterna se till att det vidtas lämpliga åtgärder för reglering eller kontroll av kreditgivare.”

9 Enligt artikel 1 i direktiv 2008/48 är syftet med direktivet att harmonisera vissa aspekter av medlemsstaternas bestämmelser om kreditavtal för konsumenter.

10 I artikel 3 i direktivet anges följande:

”I detta direktiv gäller följande definitioner:

a) *konsument*: en fysisk person som i de transaktioner som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som ligger utanför hans närings- eller yrkesverksamhet.

…

g) *konsumentens sammanlagda kreditkostnad*: samtliga kostnader, inklusive ränta, provision, skatter och alla andra slags avgifter, som konsumenten måste betala i samband med kreditavtalet och som kreditgivaren känner till, med undantag för notariatsavgifter; kostnader för kompletterande tjänster till kreditavtalet, särskilt försäkringspremier, ska också inbegripas om även tecknande av ett tjänsteavtal är obligatoriskt för att erhålla krediten eller för att erhålla den på de villkor som angavs i marknadsföringen.

h) *sammanlagt belopp som ska betalas av konsumenten*: det sammanlagda kreditbeloppet och konsumentens sammanlagda kreditkostnad.

…”

11 I artikel 5 i direktivet, med rubriken ”Förhandsinformation”, föreskrivs följande:

”1. I god tid innan en konsument blir bunden av ett kreditavtal eller ett erbjudande om kreditavtal ska kreditgivaren eller kreditförmedlaren, på grundval av de kreditvillkor som erbjuds av kreditgivaren samt, i förekommande fall, de önskemål som uttryckts och den information som tillhandahållits av konsumenten, lämna konsumenten den information som denne behöver för att kunna jämföra olika erbjudanden och fatta ett välgrundat beslut om huruvida ett kreditavtal ska ingås. Sådan information, på papper eller på något annat varaktigt medium, ska tillhandahållas genom blanketten ’Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation’ i bilaga II. Kreditgivaren ska anses ha uppfyllt informationskraven i denna punkt och i artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 2002/65/EG om han har tillhandahållit ’Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation’.

Denna information ska upplysa om följande:

…

c) Det sammanlagda kreditbeloppet och villkoren för utnyttjande av krediten.

…

g) Den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten med hjälp av ett representativt exempel som innehåller alla de antaganden utifrån vilka denna räntesats har beräknats; om konsumenten har informerat kreditgivaren om en eller flera faktorer som ska vara utmärkande för den kredit som denne helst vill ha, såsom kreditavtalets löptid och det sammanlagda kreditbeloppet, ska kreditgivaren beakta dessa faktorer; om kreditavtalet ger möjlighet att utnyttja krediten på olika sätt med olika avgifter eller krediträntor och kreditgivaren använder sig av antagandet i bilaga I del II.b, ska kreditgivaren ange att andra möjligheter att utnyttja krediten för denna typ av kreditavtal kan innebära högre effektiva räntor.

…”

12 I artikel 10 i detta direktiv, som har rubriken ”Information som ska ges i kreditavtal”, föreskrivs följande:

”1. Kreditavtal ska upprättas i pappersform eller på något annat varaktigt medium. Alla avtalsparter ska få ett exemplar av kreditavtalet. Denna artikel ska inte påverka eventuella nationella bestämmelser som överensstämmer med gemenskapslagstiftningen och som avser giltigheten av ingåendet av kreditavtal.

2. Kreditavtalet ska på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om följande:

…

d) Det sammanlagda kreditbeloppet och villkoren för utnyttjande av krediten.

…

g) Den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten och som beräknas vid den tidpunkt då kreditavtalet ingås; alla antaganden utifrån vilka den räntesatsen har beräknats ska anges.

…

u) Eventuella andra avtalsvillkor.

…”

13 I artikel 22 i direktiv 2008/48, med rubriken ”Harmonisering och detta direktivs tvingande karaktär”, föreskrivs följande:

”1. I den mån detta direktiv innehåller harmoniserade bestämmelser får medlemsstaterna inte behålla eller införa andra bestämmelser i sin nationella lagstiftning som skiljer sig från vad som fastställs i detta direktiv.

…

3. Medlemsstaterna ska också säkerställa att de bestämmelser de antar för att genomföra detta direktiv inte kan kringgås genom det sätt på vilket avtal formuleras, t.ex. genom att integrera sådana kreditutnyttjanden eller kreditavtal som omfattas av tillämpningsområdet i detta direktiv i kreditavtal vars karaktär eller syfte skulle göra det möjligt att undvika tillämpning av direktivet.

…”

Polsk rätt

Civillagen

14 I artikel 359 i kodeks cywilny (civillagen) föreskrivs följande:

”1. Ränta på ett penningbelopp utgår endast om det följer av en rättshandling eller enligt lag, ett domstolsavgörande eller ett beslut av någon annan behörig myndighet.

2. Om räntan inte har fastställts på annat sätt, utgår lagstadgad ränta motsvarande den referensränta som tillämpas av Polens centralbank med tillägg av 3,5 procentenheter.

2^1. Den högsta ränta som får uttas med stöd av en rättshandling får på årsbasis inte överstiga den dubbla lagstadgade räntan (högsta ränta).

2^2. Om den ränta som uttas med stöd av en rättshandling överstiger den högsta räntan, är den ränta som ska betalas begränsad till den högsta räntan.

2^3. Avtalsvillkoren får inte undanta eller begränsa bestämmelserna om den högsta räntan, även om utländsk lag har valts. I så fall ska bestämmelserna i denna lag tillämpas.

4. Justitieministern ska genom meddelande i Republiken Polens officiella tidning *Monitor Polski* tillkännage den lagstadgade räntan.”

15 Artikel 385^1 i civillagen har följande lydelse:

”1. Avtalsvillkor i ett konsumentkreditavtal som inte har avtalats individuellt är inte bindande för konsumenten om dennes rättigheter och skyldigheter enligt nämnda villkor är utformade på ett sätt som strider mot god sed och allvarligt åsidosätter konsumentens intressen (oskäliga avtalsvillkor). Detta gäller inte för avtalsvillkor som avser parternas huvudsakliga prestationer, särskilt med avseende på pris eller vederlag, om de är tydligt formulerade.

2. Om ett avtalsvillkor inte är bindande för konsumenten enligt punkt 1 förblir avtalet i övrigt bindande för parterna.

3. Ett villkor i ett avtal som inte varit föremål för individuell förhandling anses vara ett avtalsvillkor vars innehåll konsumenten inte haft något verkligt inflytande över. Detta gäller i synnerhet för avtalsvillkor som har hämtats från ett standardavtal som den andra avtalsparten har föreslagit för konsumenten.

…”

Konsumentkreditlagen

16 Ustawa o kredycie konsumenckim (lag om konsumentkrediter) av den 12 maj 2011 (Dz. U. nr 126, position 715), i den lydelse som är relevant i det nationella målet (nedan kallad konsumentkreditlagen), utgör ett införlivande av direktiv 2008/48 med polsk lagstiftning.

17 I artikel 5.1 punkterna 6–8 i denna lag definieras följande begrepp:

”Den sammanlagda kreditkostnaden – samtliga kostnader som konsumenten måste betala enligt kreditavtalet, inklusive a) ränta, avgifter, provision, skatter och marginaler, och som kreditgivaren känner till, samt b) kostnader för kompletterande tjänster, särskilt försäkringspremier, om tecknandet av ett tjänsteavtal är obligatoriskt för att erhålla krediten eller för att erhålla den på de marknadsförda villkoren, med undantag för de notariatsavgifter som konsumenten ska betala;

kreditkostnader exklusive ränta – samtliga kostnader som konsumenten betalar i samband med konsumentkreditavtalet, exklusive ränta,

sammanlagt kreditbelopp – det högsta belopp av penningmedel, exklusive kreditkostnader, som kreditgivaren ställer till konsumentens förfogande enligt kreditavtalet, och när det gäller avtal där det inte anges något högsta belopp, summan av alla penningmedel exklusive kreditkostnader som kreditgivaren ställer till konsumentens förfogande enligt kreditavtalet,

sammanlagt belopp som ska betalas av konsumenten – summan av den sammanlagda kreditkostnaden och det sammanlagda kreditbeloppet.”

18 I artikel 13 i nämnda lag föreskrivs följande:

”1. Kreditgivaren eller kreditförmedlaren är skyldiga, i god tid för att konsumenten ska hinna ta del av informationen, att före ingåendet av ett konsumentkreditavtal, på ett varaktigt medium, förse konsumenten med följande information:

…

5) det sammanlagda kreditbeloppet;

6) betalningsvillkor och betalningssätt;

7) det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten;

…

10) i tillämpliga fall, uppgifter om övriga kostnader som konsumenten är skyldig att betala i samband med konsumentkreditavtalet, i synnerhet räntor, provisioner, marginaler, avgifter, inklusive avgifter för förvaltning av ett eller flera konton där både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande registreras, inklusive avgifter för användning av betalningsmedel för både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande samt kostnaderna för kompletterande tjänster, i synnerhet försäkringspremier, om kreditgivaren känner till dem, samt villkoren på vilka dessa kostnader kan ändras;

11) Information om skyldighet att i förekommande fall erlägga en notariatsavgift;

…”

19 I artikel 30 i denna lag föreskrivs följande:

”1. I konsumentkreditavtal ska, utan att det påverkar artiklarna 31–33, innehålla uppgift om följande:

…

2) typ av kredit,

…

4) det sammanlagda kreditbeloppet,

5) betalningsvillkor och betalningssätt,

6) krediträntan,…,

7) den effektiva räntan och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten och som beräknas vid den tidpunkt då kreditavtalet ingås; alla antaganden utifrån vilka den räntesatsen har beräknats ska anges,

8) villkor och periodicitet för delbetalningar …,

9) en sammanställning som visar datum och villkor för betalningen av ränta och andra kreditkostnader, när en kreditgivare eller kreditförmedlare tillhandahåller en amorteringsfri period,

10) uppgifter om övriga kostnader som konsumenten är skyldig att betala i samband med konsumentkreditavtalet, i synnerhet avgifter, inklusive avgifter för administration av ett eller flera konton där både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande registreras, inklusive avgifter för att använda ett betalningsmedel för både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande, provisioner, marginaler samt kostnader för kompletterande tjänster, särskilt försäkringspremier, om kreditgivaren känner till dem, samt villkoren på vilka dessa kostnader kan ändras.

…”

20 I artikel 36a i denna lag föreskrivs följande:

”1. Maximibeloppet för kreditkostnader exklusive ränta beräknas enligt följande formel:

$MPKK \leq (K \times 25\,\%) + (K \times N/R \times 30\,\%)$

I formeln har de olika symbolerna följande betydelse:

MPKK – maximibeloppet för kreditkostnader exklusive ränta,

K – det sammanlagda kreditbeloppet,

n – amorteringstid uttryckt i dagar,

R – antal dagar under året.

2. Kreditkostnader exklusive ränta får under kreditens löptid inte vara högre än det sammanlagda kreditbeloppet.

3. Kreditkostnader exklusive ränta enligt ett konsumentkreditavtal får inte uttas till den del som överskrider maximibeloppet för kreditkostnader exklusive ränta beräknat på det sätt som anges i punkt 1 eller det sammanlagda kreditbeloppet.”

21 I artikel 47 i lagen om konsumentkrediter anges följande:

”Inget avtalsvillkor får utesluta eller begränsa konsumenternas rättigheter enligt lag. I sådana fall är det bestämmelserna i lagen som ska tillämpas.”

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

22 I de två mål som ligger till grund för förevarande begäran om förhandsavgörande, vilka den hänskjutande domstolen har förenat genom beslut av den 8 november 2018, har bankerna Mikrokasa och Revenue väckt talan mot XO.

23 I det första målet ingick XO den 21 december 2016, i egenskap av konsument i den mening som avses i direktiv 2008/48, ett låneavtal med Mikrokasa avseende 4 000 polska zloty (PLN, cirka 940 euro), vilket skulle återbetalas genom 30 månatliga avbetalningar till och med den 28 juni 2019. Enligt avtalet åtog sig konsumenten även att betala 600 PLN (cirka 139 euro) i uppläggningsavgift och 3 400 PLN (cirka 790 euro) i administrationsavgift. Vidare fakturerades avtalsenlig ränta med en årlig räntesats på 7 procent motsvarande 371,87 PLN (cirka 86 euro).

24 Med anledning av att betalning helt uteblivit väckte Mikrokasa talan mot XO vid Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (distriktsdomstolen i Siemianowice Śląskie, första civilmålsavdelningen, Polen) och yrkade att vederbörande skulle förpliktas att betala 8 184,53 PLN (cirka 1 927 euro).

25 I det andra målet hade samma konsument den 21 november 2016 ingått ett låneavtal med IPF Polska sp. z. o. o. via internet avseende 3 000 PLN (cirka 703,18 euro), att återbetalas till och med den 28 maj 2018. Enligt avtalsvillkoren var konsumenten skyldig att betala provision på 2 084 PLN (cirka 488,46 euro). Den avtalsenliga räntan fakturerades till en årlig räntesats på 10 procent motsvarande sammanlagt 248,41 PLN (cirka 57 euro).

26 Den betalningsförpliktelse som följde enligt detta avtal överfördes av IPF Polska till Revenue genom ett överlåtelseavtal av den 16 augusti 2017. Detta bolag väckte talan mot XO den 27 oktober 2017 och yrkade att vederbörande skulle förpliktas att betala 5 196,68 PLN (cirka 1 218,09 euro) på grund av utebliven betalning. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (distriktsdomstolen i västra Lublin, Polen) meddelade ett beslut om betalningsföreläggande. Konsumenten överklagade detta beslut till Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (distriktsdomstolen i Siemianowice Śląskie, Polen).

27 Den hänskjutande domstolen har angett att kreditkostnaderna exklusive ränta i de två avtal som är aktuella i de nationella målen har beräknats på grundval av den formel som föreskrivs i den nationella lagstiftningen i artikel 36a i konsumentkreditlagen och att de inte överstiger det tillåtna maximibeloppet.

28 Den hänskjutande domstolen hyser emellertid tvivel om huruvida en nationell lagstiftning, varigenom begreppet ”kreditkostnad exklusive ränta” införs och vilket begrepp inte finns i direktivet, är förenlig med direktiv 2008/48, särskilt med hänsyn till den fullständiga harmonisering som genomförts genom detta direktiv. Denna domstol önskar särskilt få klarhet i huruvida införandet av ett sådant begrepp kan strida mot de mål som fastställs i direktiv 2008/48.

29 När det dessutom gäller sammanlagda kreditkostnader exklusive ränta, beräknade på det sätt som lagstiftaren har fastställt i artikel 36a i konsumentkreditlagen, fastställs dessa kostnader på grundval av en beräkningsformel som saknar anknytning till de tjänster som näringsidkaren faktiskt tillhandahåller och de resurser som näringsidkaren tagit i bruk. Konsumenten har således inte möjlighet att få kännedom om de verkliga kreditkostnaderna och att på ett korrekt sätt informeras om sin rättsliga ställning vid tidpunkten för avtalets ingående.

30 Den hänskjutande domstolen önskar även få klarhet i huruvida direktiv 93/13 är tillämpligt på avtalsvillkor som är förenliga med de nationella bestämmelserna om högsta tillåtna kostnad.

31 Den hänskjutande domstolen har påpekat att den polska lagstiftaren, genom antagandet av artikel 36a i konsumentkreditlagen, har försökt säkerställa maximigränserna för de kostnader som tas ut av konsumenterna genom att ange att den sammanlagda kreditkostnaden, exklusive ränta, inte får överstiga 55 procent av det sammanlagda kreditbeloppet på årsbasis, 85 procent över två år och 100 procent av det sammanlagda kreditbeloppet oavsett kreditens löptid.

32 Enligt den hänskjutande domstolen väljer emellertid näringsidkarna i praktiken ofta det högsta tillåtna beloppet enligt beräkningsformeln i lagstiftningen, utan att nödvändigtvis beakta de faktiska kostnaderna.

33 Det kan följaktligen befaras att näringsidkaren får en alltför långtgående och omotiverad fördel till nackdel för konsumenten, vilket skulle kunna medföra en betydande obalans för konsumenten till följd av jämförelsen mellan det sammanlagda kreditbeloppet och den sammanlagda kreditkostnaden.

34 Den hänskjutande domstolen har även påpekat att polska domstolars nuvarande praxis skiljer sig åt, eftersom vissa av dem i prövningen av oskäliga kostnader utesluter kostnader som fastställts på grundval av artikel 36a i konsumentkreditlagen, medan andra domstolar bedömer dessa kostnader enligt de kriterier som uppställs i den nationella lagstiftning som införlivar artikel 3 i direktiv 93/13.

35 Det är mot denna bakgrund som Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (distriktsdomstolen i Siemianowice Śląskie) beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Ska bestämmelserna i direktiv 2008/48, i synnerhet artiklarna 3 g, 10.1 och 22.1, tolkas så, att de utgör hinder för en uppdelning i ’kreditkostnader exklusive ränta’, som fastställs schablonmässigt enligt en lagstadgad beräkningsformel i artikel 36a i lagen om konsumentkrediter, och ’konsumentens sammanlagda kreditkostnad’, som definieras i nämnda direktiv, på ett sätt som medför att näringsidkarens verkliga kostnader för krediten exklusive ränta döljs för konsumenten?

2) Ska bestämmelserna i direktiv 93/13, särskilt artiklarna 1.2, 6.1 och 7.1, tolkas så, att de utgör hinder för en prövning av villkoren i konsumentkreditavtal mot bakgrund av de förutsättningar som anges i artikel 3 i nämnda direktiv, i den del som innefattar nämnda kreditkostnader exklusive ränta, beträffande vilka kriterierna fastställs i artikel 36a i lagen om konsumentkrediter?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

36 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artiklarna 3 g, 10.1 och 22.1 i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell bestämmelse som föreskriver en metod för att beräkna det maximibelopp för kreditkostnader exklusive ränta som får åläggas konsumenten i samband med konsumentkrediter.

37 Domstolen erinrar inledningsvis om att enligt artikel 1 i direktiv 2008/48 är syftet med detta direktiv att harmonisera vissa aspekter av medlemsstaternas bestämmelser om kreditavtal för konsumenter.

38 Vidare framgår det av artikel 22.1 i detta direktiv att i den mån direktivet innehåller harmoniserade bestämmelser får medlemsstaterna inte behålla eller införa andra nationella bestämmelser än dem som föreskrivs i direktivet.

39 Slutligen framgår det av EU-domstolens praxis att unionslagstiftaren, för att säkerställa ett omfattande skydd för konsumenterna, i artikel 3 g i direktivet har gett en vid definition av begreppet ”konsumentens sammanlagda kreditkostnad” som omfattar samtliga kostnader, inklusive ränta, skatter och alla andra slags avgifter som konsumenten måste betala i samband med kreditavtalet och som kreditgivaren känner till, med undantag för notariatsavgifter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 februari 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 48, dom av den 8 december 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, punkt 35, och dom av den 11 september 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punkt 23).

40 I direktiv 2008/48 återfinns emellertid varken begreppet ”kreditkostnad exklusive ränta” eller några bestämmelser som reglerar frågan om begränsning av kreditkostnaderna eller fördelningen av dessa kostnader mellan näringsidkaren och konsumenten. Det framgår av de handlingar som ingetts till domstolen att den aktuella ”kreditkostnaden exklusive ränta” utgör en underkategori till den ”sammanlagda kreditkostnaden” i den mening som avses i artikel 3 g i direktiv 2008/48. Den sistnämnda kostnaden omfattar samtliga kostnader, inklusive ränta.

41 I artikel 5.1 g i detta direktiv, som innehåller en uppräkning av den förhandsinformation som ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås, och i artikel 10.2 g i samma direktiv, som avser den information som ska anges i avtalet på ett klart och kortfattat sätt, föreskrivs en skyldighet att informera konsumenten om ”det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten”, vilket enligt artikel 3 h i direktiv 2008/48 definieras som ”det sammanlagda kreditbeloppet och konsumentens sammanlagda kreditkostnad”. Någon skyldighet att lämna information om kreditkostnaden exklusive ränta eller beräkningsmetoden för denna kreditkostnad föreskrivs inte i dessa bestämmelser.

42 Domstolen konstaterar följaktligen att direktiv 2008/48 inte innehåller någon harmoniserad bestämmelse om ”kreditkostnaden exklusive ränta” eller om hur denna kostnad ska beräknas.

43 Även om direktiv 2008/48 endast harmoniserar vissa aspekter av medlemsstaternas bestämmelser om konsumentkreditavtal, framgår det av skäl 44 i direktivet att medlemsstaterna, för att säkerställa öppenhet och stabilitet på marknaden och i väntan på ytterligare harmonisering, bör se till att lämpliga åtgärder vidtas för reglering eller kontroll av kreditgivare. (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 juni 2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, punkt 44). Det måste emellertid säkerställas att dessa åtgärder inte står i strid med de områden som harmoniserats genom direktiv 2008/48.

44 Det ska erinras om att direktiv 2008/48 antogs i det dubbla syftet att tillförsäkra alla konsumenter i Europeiska unionen ett högt och likvärdigt skydd för deras intressen och att underlätta införandet av en väl fungerande inre marknad för konsumentkrediter (dom av den 5 september 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 41, och dom av den 19 december 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

45 Artikel 10 i detta direktiv innehåller en förteckning över de uppgifter som ska anges i avtalet på ett klart och kortfattat sätt. Domstolen har redan slagit fast att artikel 10.2 i det direktivet genomför en fullständig harmonisering av de uppgifter som måste ingå i kreditavtalet (dom av den 5 september 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 50).

46 Såsom det har erinrats om i punkt 38 i förevarande dom framgår det av artikel 22.1 i direktiv 2008/48 att i den mån direktivet innehåller harmoniserade bestämmelser får medlemsstaterna inte behålla eller införa andra bestämmelser i sin nationella lagstiftning som skiljer sig från vad som fastställs i direktivet.

47 I förevarande fall framgår det av de handlingar som ingetts till domstolen att de nationella bestämmelserna om kreditkostnaden exklusive ränta endast fastställer ett maximibelopp och en metod för att beräkna denna kostnad samt följderna av att maximibeloppet inte iakttas. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 59 och 60 i sitt förslag till avgörande ankommer det under alla omständigheter på den hänskjutande domstolen att kontrollera att den nationella lagstiftningen inte föreskriver någon ytterligare informationsskyldighet.

48 Mot bakgrund av det ovan anförda ska artiklarna 3 g, 10.2 och 22.1 i direktiv 2008/48 tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning i vilken det föreskrivs en metod för att beräkna det maximibelopp för räntekostnader exklusive ränta som får åläggas konsumenten, under förutsättning att denna lagstiftning inte inför någon ytterligare informationsskyldighet avseende denna räntekostnad exklusive ränta, utöver den som föreskrivs i nämnda artikel 10.2.

Den andra frågan

49 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att ett avtalsvillkor, i vilket kreditkostnaden exklusive ränta fastställs med iakttagande av det maximibelopp som föreskrivs i en nationell bestämmelse, utan att de faktiska kostnaderna nödvändigtvis beaktas, inte omfattas av direktivets tillämpningsområde.

50 Det ska härvidlag erinras om att artikel 1.2 i direktiv 93/13, som avser avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter, medför ett undantag från direktivets tillämpningsområde. Detta undantag förutsätter enligt domstolens praxis att två villkor är uppfyllda. För det första ska avtalsvillkoret återspegla en författningsföreskrift och för det andra ska föreskriften vara bindande (dom av den 7 november 2019, Kanyeba m.fl., C-34–C-351/18, EU:C:2019:936, punkt 60, och dom av den 3 mars 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 31).

51 För att avgöra huruvida dessa villkor är uppfyllda, har domstolen slagit fast att det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida det aktuella avtalsvillkoret avspeglar bestämmelser i nationell rätt som är tvingande mellan avtalsparterna oberoende av deras val eller om det avspeglar dispositiva bestämmelser, det vill säga bestämmelser som gäller om inget annat avtalats mellan parterna i detta avseende (dom av den 3 mars 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 32 och där angiven rättspraxis).

52 Domstolen har slagit fast att när den nationella domstolen gör sin prövning ska den – med hänsyn till syftet med detta direktiv, det vill säga att skydda konsumenter mot att näringsidkare inför oskäliga villkor i konsumentavtal – beakta att undantaget i artikel 1.2 i direktivet ska tolkas restriktivt, så att direktivets ändamålsenliga verkan säkerställs (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 september 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 77, och dom av den 20 september 2018, OTP Bank och OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 54 och där angiven rättspraxis).

53 Under alla omständigheter ska det erinras om att ett villkor i ett avtal som en näringsidkare ingått med en konsument endast är undantaget från direktivets tillämpningsområde om avtalsvillkoret avspeglar innehållet i en bindande författningsföreskrift i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 93/13, jämförd med skäl 13 i direktivet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 september 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 80).

54 Skälet till ett sådant undantag är att det är rimligt att anta att den nationella lagstiftaren har sett till att det sammantaget råder balans i rättigheter och skyldigheter för parterna i vissa avtal, en balans som unionslagstiftaren uttryckligen har velat bevara (dom av den 21 mars 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 28, och dom av den 3 april 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punkt 33).

55 Även om domstolen i sin praxis har fastställt kriterierna för hur artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska tolkas, ankommer det på den hänskjutande domstolen att tillämpa dessa i det konkreta fallet.

56 I förevarande fall påpekar domstolen, med förbehåll för den prövning som den hänskjutande domstolen ska göra i detta avseende, att det inte framstår som om ett avtalsvillkor som enbart stipulerar en metod för att beräkna maximibeloppet för kreditkostnaden exklusive ränta, i egentlig mening ”återspeglar” innehållet i den aktuella nationella bestämmelsen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 april 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punkterna 35 och 36).

57 Denna bestämmelse förefaller nämligen inte i sig fastställa avtalsparternas rättigheter och skyldigheter, utan den begränsar endast deras frihet att fastställa kreditkostnaden exklusive ränta över en viss nivå och hindrar inte den nationella domstolen från att pröva huruvida ett sådant fastställande eventuellt är oskäligt, även under det lagstadgade maximibeloppet.

58 Mot bakgrund av det ovan anförda ska artikel 1.2 i direktiv 93/13 tolkas så, att ett avtalsvillkor, i vilket kreditkostnaden exklusive ränta fastställs med iakttagande av det maximibelopp som föreskrivs i en nationell bestämmelse, utan att de faktiska kostnaderna nödvändigtvis beaktas, inte är undantaget från direktivets tillämpningsområde.

Rättegångskostnader

59 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) **Artiklarna 3 g, 10.2 och 22.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning i vilken det föreskrivs en metod för att beräkna det maximibelopp för räntekostnader exklusive ränta som får åläggas konsumenten, under förutsättning att denna lagstiftning inte inför någon ytterligare informationsskyldighet avseende denna kreditkostnad exklusive ränta, utöver den som föreskrivs i nämnda artikel 10.2.**

2) **Artikel 1.2 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas så, att ett avtalsvillkor, i vilket kreditkostnaden exklusive ränta fastställs med iakttagande av det maximibelopp som föreskrivs i en nationell bestämmelse, utan att de faktiska kostnaderna nödvändigtvis beaktas, inte är undantaget från direktivets tillämpningsområde.**

Underskrifter